

Voorontwerp ter inzage: bestemmingsplan Uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden

Nieuwe natuur langs de Waal bevordert biodiversiteit

Het gebied rondom de Waal zo inrichten zodat een nóg waardevoller natuurgebied ontstaat, met gezond en schoon water. Dat is het doel van Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer en de provincie Gelderland bij de Uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden. Samen werken zij hier aan het herstel van biodiversiteit.

De laatste jaren is de natuurlijke stroming van de rivieren op veel plekken veranderd. Voor de scheepvaart en afvoer van water is de rivier verder aan banden gelegd. De biodiversiteit (de soortenrijkdom van de natuur) is daardoor afgenomen. Om dit tegen te gaan voeren we allerlei projecten uit die gericht zijn op het verbeteren van waterkwaliteit en biodiversiteit. Zo maken we onze leefomgeving weer gezond.

We verbeteren de natuur rondom de Waal door de uiterwaarden van rivieren opnieuw in te richten. Uiterwaarden zijn de

gebieden tussen de dijken die bij hoogwater nodig zijn om water op te vangen. In het gebied bij Wamel, Dreumel en Heerewaarden werken we aan het herinrichten van deze uiterwaarden. Zo ontstaan er meer kansen voor de natuur.

Bijzondere uiterwaarden

Het bestemmingsplan heeft betrekking op de uiterwaarden bij de dorpen Wamel, Dreumel en Heerewaarden. Deze hebben een lengte van ongeveer 15 kilometer en zijn onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Rijntakken'. Het gebied is vrij toegankelijk voor bezoekers, die er kunnen wandelen, struinen en vissen. Dit natuurgebied wordt uitgebreid.

Het landschap is afwisselend en bevat zowel landbouw als natuur, waaronder droge oeverwallen dicht bij de rivier. Wat verder van de rivier af vind je de meer kleiige, lagere delen van de uiterwaarden. Het water blijft hier langer staan en er zijn natuurlijke graslanden. Op de laagste plekken is bos te vinden, dat langs rivieren ook wel 'ooibos' genoemd wordt. Dit bos is op natuurlijke wijze ontstaan en er groeien onder andere wilgen. In dit bijzondere landschap leven allerlei dieren zoals de bever, de oeverwaluw en de ijsvogel.

Verschillende programma's

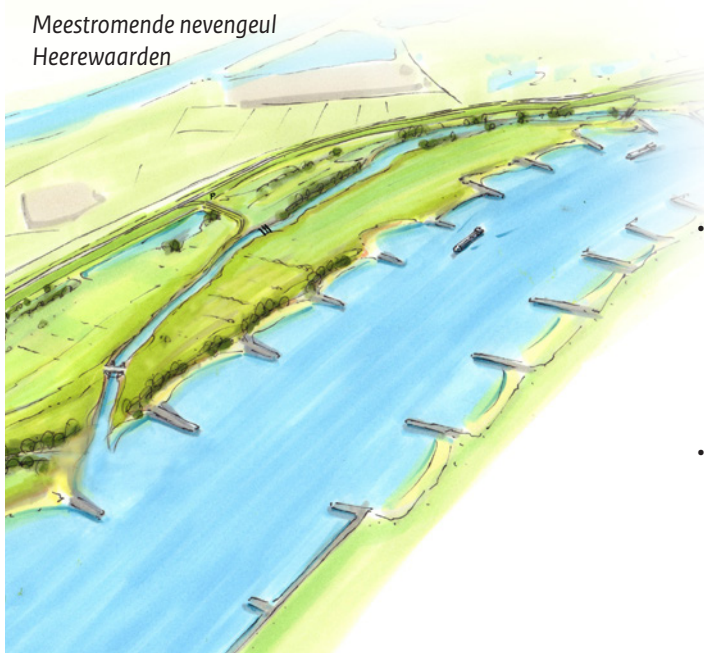
Er bestaan al natuurgebieden rondom de Waal. Die worden uitgebreid en met elkaar verbonden. Hiervoor werken overheden en maatschappelijke organisaties samen. De doelen die overheden hierbij stellen, komen uit verschillende nationale en internationale programma's. Voor het verbeteren van de waterkwaliteit is er de Europese richtlijn Kaderrichtlijn water (KRW) van Rijkswaterstaat. Voor het verbeteren van de biodiversiteit zijn dat de programma's Natura 2000 (N2000), het Gelders Natuurnetwerk (GNN) van provincie Gelderland en Nadere uitwerking voor het Rivierengebied (NURG) van Staatsbosbeheer en de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Infrastructuur en Waterstaat. Het project heeft geen doel in het kader van de hoogwaterbescherming.

Nieuwe natuur

Het leefgebied voor planten en dieren verbeteren we door het natuurgebied te vergroten en meer ruimte voor stromend water door de uiterwaarden te creëren. Daarnaast worden verlaagde gebieden aangelegd waar water na een periode van hoogwater blijft staan en langzaam kan wegzakken. Ook gaan we het gebied op een meer natuurvriendelijke manier beheren. We maken de volgende aanpassingen:

- **We leggen 5 meestromende 'nevengeulen' aan**
Een nevengeul is een kleinere 'extra' rivier, die parallel loopt aan de Waal. Nevengeulen trekken diersoorten aan die typisch zijn voor dit deel van de Waal, zoals de winde, de rivierprik, de barbeel en de bittervoorn. Deze vissen houden van stroming en zijn in de geul beschermd tegen geluiden en golven van schepen. Zo creëren we paai- en broedplaatsen voor diersoorten die zich thuis voelen in de rivier. We leggen in totaal ongeveer 10 kilometer nevengeulen aan.
- **We leggen diverse overstromingsvlaktes aan**
Dat zijn gebieden waar water in het voorjaar langer blijft staan na een periode van hoogwater. Het vasthouden van water is in tijden van droogte heel belangrijk voor de natuur. Zo kunnen vissen eitjes leggen en jonge vissen opgroeien. In totaal leggen we ongeveer 10 hectare natuurlijke overstromingsvlaktes aan en ongeveer 55 hectare overstromingsvlaktes die door sluisen gestuurd worden.
- **We maken 263 hectare 'nieuwe natuur'**
Dat doen we door het beheer aan te passen waarmee we van landbouwgrond natuurgebied maken. Zo komt er extra ruimte voor weidevogels, natuurlijke gras- en hooilanden en nieuw oobos. Wie weet komen zelfs bedreigde vogels zoals de porseleinhoen en de kwartelkoning terug.
- **We graven poelen waar dieren op afkomen**
Poelen trekken dieren als kamsalamanders, libellen, Kieviten en tureluurs aan. Er komen graslanden grenzend aan de rivier waar runderen grazen. Zo ontstaat een grote variatie aan planten en dieren en kan het natuurlijke riviersysteem herstellen en de waterkwaliteit verbeteren.

Meestromende nevengeul
Heerewaarden

Herstel van de rivierdynamiek

Bij het maken van de plannen voor dit project is goed gekeken naar de historische rivierstructuur en huidige landschapkenmerken. Restanten van vroegere rivierlopen (zichtbaar als laagtes in het huidige landschap) zijn opgenomen in de nu voorgestelde nevengeulen. Zo hebben we bijvoorbeeld meestromende nevengeulen ontworpen op de scheiding tussen 'oud' en 'nieuw' land en in de vroegere rivierarmen van de Waal. Hiermee werken we aan duurzaam herstel van het riviersysteem en versterken we de natuurlijke dynamiek van de uiterwaarden.

Ijsvogel

Gebalanceerd ontwerp

Het ontwerp is aan de hand van een aantal thema's tot stand gekomen. Voorbeelden van deze thema's zijn ruimte voor natuur, geen wateropstuwing in geval van hoogwater, grond in bezit van de initiatiefnemers, draagvlak van omwonenden en financiële haalbaarheid. Voor het tot stand brengen van het ontwerp is gebruik gemaakt van lokale kennis van de omwonenden en maatschappelijke organisaties.

Aaneengesloten gebieden

Om dit project te kunnen uitvoeren is veel grond in bezit van de betrokken overheidspartijen nodig. Veel van die grond was al in bezit van Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer. Aanvullend zijn enkele stukken landbouwgrond gekocht om tot aaneengesloten gebieden te komen. Dit gebeurde op vrijwillige basis.

Vonkerplas

De Vonkerplas is buiten het ontwerp gehouden. Voor een eventuele herinrichting van de Vonkerplas is eerst gedegen ecologisch onderzoek nodig naar de huidige en toekomstige kwaliteit. Ook wordt, in samenwerking met de omgeving, het wensbeeld voor de Vonkerplas verkend.

Hoe voeren we het project uit en wat zijn de verwachte resultaten?

De uiterwaarden zullen er gevarieerder uit komen te zien en we verwachten dat de biodiversiteit flink toeneemt. Veel planten en dieren die van oudsher in het riviersysteem thuishoren zullen daardoor terugkeren. Maar dit project leidt ook tot andere positieve resultaten. Denk aan het langer vasthouden van water en de mogelijkheid om van deze authentieke natuur te genieten. Bestaande kwaliteiten als rust, ruimte en openheid zullen we koesteren en versterken en er ontstaat een prettig natuurgebied waar je kunt struinen. Voor meer intensieve vormen van recreatie is dit gebied niet geschikt.

Waterstand op de rivier

Het project heeft geen effect op de functie van de Waal om water af te voeren. Wel veranderen sedimentatie- en erosieprocessen in de hoofdvaargeul. Dit kan gevolgen hebben voor de scheepvaart. Om de rivier bevaarbaar te houden, voeren we regelmatig baggerwerkzaamheden uit en waarborgen we dat de vaargeul op de juiste diepte blijft.

Grondafvoer

Bij het uitvoeren van dit project komt veel grond vrij. De kwaliteit van de grond is onderzocht op verontreinigingen. Grond die voldoende schoon is, mag door de aannemer hergebruikt worden bij andere projecten elders. Schone klei wordt binnen het plan hergebruikt om delen van de bodem van de nevengeulen mee te bekleden. Vervuilde grond wordt per schip afgevoerd naar het Rijksbaggerdepot Hollands Diep.

Grondwater

Door het maken van de nevengeulen en laagtes in de uiterwaarden wordt de kleilaag die aan de oppervlakte ligt doorsneden. Zonder extra maatregelen kunnen mogelijk nadelige

effecten op de grondwaterstanden binnendijks optreden. Samen met het Waterschap Rivierenland is beoordeeld op welke wijze deze mogelijke effecten tegengegaan kunnen worden. Dit gebeurt door het terugbrengen van een kleilaag in de bodem van de nevengeul en de laagtes. Ook treffen we binnendijkse maatregelen om water bij zeer hoge rivierwaterstanden op te vangen. Dit is nabij het gebied 'Bato's erf'.

Overlast

In en om het projectgebied wonen mensen. We zorgen dat zij zo weinig mogelijk last hebben van de werkzaamheden. Bijvoorbeeld door de afvoer van grond via de rivier te laten verlopen. Bij de uitvoering beperken we hinder zoveel mogelijk.

Recreatie

Het doel van het project is dat de natuur in het gebied haar gang kan gaan zodat er meer biodiversiteit ontstaat. Daarom willen we de rust in het gebied bewaken. We willen mensen wél laten genieten van de mooie natuur die hier ontstaat. Daarom blijft het mogelijk om door het gebied te wandelen. Wandelaars kunnen hun auto parkeren op de nieuwe parkeerplaatsen die we bij de ingang van het gebied maken. Fietsen zou de rust in het gebied te veel verstoren, daarom leggen we geen (brom)fietspaden aan.

Beheer en onderhoud

We beheren en onderhouden het gebied zo dat het helpt het natuurlijk systeem verder te herstellen en de biodiversiteit te bevorderen. Zo zetten we runderen en paarden in voor begrazing (niet jaarrond). Sommige delen worden beheerd met behulp van 'hooilandbeheer'; dat is het maaien en

afvoeren van gemaaid gras. Deze manier van onderhoud helpt het natuurlijk systeem te herstellen en bevordert de variatie en daarmee de kansen voor meer soortenrijkdom. De geulen, bruggen en andere fysieke elementen worden ook onderhouden.

Vervolgtraject

De procedures voor het bestemmingsplan en de vergunningen lopen tot eind 2022. Daarna starten we met de uitvoeringswerkzaamheden. Als alles volgens planning verloopt, zijn we eind 2025 klaar. In de berichtgeving over de bestemmingsplanprocedures en de vergunningen is aangegeven op welke wijze en binnen welke termijnen u kunt reageren.

Informatie

Informatie over het project is beschikbaar op de website www.samenwerkenaanriviernatuur.nl. Daar is ook een overzicht van veelgestelde vragen en antwoorden opgenomen. Daarnaast is er een nieuwsbrief met informatie over proces, planning en voortgang. Aanmelden hiervoor kan via de eerdergenoemde website.

Heeft u vragen of opmerkingen?

Deze kunt u stellen via het emailadres

info@samenwerkenaanriviernatuur.nl

Ook kunt u zicht richten tot de omgevingsmanager van het project: Lei Willems. Tel.: 06-52401658.

